

יוגותיו, מרגישה הרוח כפי שמרגיש הגוף אחרי מקלחת מרעננת. הכל נקי, הכל נאמר כשפה שקטה, מעל לכל מרחף חישמיה מוחלט. כדאי לקרוא את האקונומיסט, כי מה שכתוב היום בעמודיו, עשוי להתח מחר את המדר גיות הרשמית של ממשלת הוד מלכותה. ולא רק מפני שהאקונומיסט יודע את הנעשה בחוריהודים (ומובן מאליו שהוא יודע זאת, כי נציגי הממשלה רגילים לספר את סודותיהם לנציגי העתונות החשובה), אלא מפני שהאקונומיסט מייצג את דעת-הקהל המשכילה, ודעת הקהל המשכילה קובעת את קו הממשלה.

דעת-הקהל המשכילה מורכבת מן השכבות העליונות. מי הן? לאו דווקא בעלי הכסף בלבד. אלה הם האנשים אשר הסבא שלהם היה חבר מועצת המנהלים של חברת הוד המזרחית, והודו היה מושלמתחו בסודאן הדרומית, והודו משרת בחיל-הפרשים של בית המלוכה (שאינו לו שום קשר עם בית-המלוכה ושסוטיו הוחלפו מזמן בטאנקים מדגם סנטוריון), והודוה נשואה למנהל חברת הביטוח בפורטסמות, אשר בנו הבכור הצטרף לכנטיה ויהיה פעם בישוף, בעוד השני הוא מזכירו הפרטי של סר הארולד, ובבחירות הבאות הובטח לו מקום כמעט בטוח בסקוטלנד.

עבר אינאצר רצה

אנו אוכלים ב.פאב" (קיצור של "פאבליק סאלון", או "טרקלין ציבורי", שפירושו מסבאה), לא רחוק מן המערכת. לא בחדר הגדול, ליד הבאר, השייך יותר לשכבה הגמוכה, כי אם בחדר האחורי, בו אוכלים אנשי-העסקים שמשרדיהם בסביבה. כולם גרים בשכונות-המגורים, בצפון ובמערב, מרחק חצי שעת נסיעה לפחות, ואת ארוחות הצהריים שלהם הם אוכלים בסביבת מקום-העבודה.

מיסטר ליטל היה ראש המערכת של סוכנות-הידועות הערבית, שאינה אלא סוכנות בריטית המשרתת את האימפריה. חברו, ראש-המינהלה של הסוכנות, הוא הנאשם מספר אחד במשפט-הריגול המתנהל כעת בקאהיר. בימי מיבצע סואץ עוד שהה ליטל בקאהיר.

אנחנו בוחזים בארוחה בקפדנות רבה, תוך התייעצות אידיה איש ברעהו, עובדים בקפדנות על רשימת היינות. מר ליטל עוזר לי לבחור בהרכב הנכון של הארוחה. מן הקירות מסתכלים בנו חיילים בריטיים מכל התקופות, איש איש לבוש במדי גדודו, תוך ציון היחידה והתקופה. כל המסבאות בבריטניה הן פטריוטיות מאד.

האם מאמין מר ליטל, על סמך נסיונו האישי, כי השלום בין ישראל והערבים אפשרי? הממ. המכשולים נראים כרגע גדולים מאד, גדולים מאד. אין בכלל מה לדבר על שלום כולל בעתיד הקרוב.

איך הוא מעריך את אישיותו של גמאל עבד אל-נאצר בקשר לבעיה זו?

השכבות העליונות שולטות, מפני שהן למדו לשלוט במשך מאות בשנים, והשלטון הוא לדעת הכל, מקצוע המחייב נסיון רב. לכן הן יודעות שלעולם אסור להתרגש, ואסור להחליט החלטות נחפזות ונרגשות, כי האויב של היום יהיה מן הסתם השותף של מחר, והשותף של היום יהיה בלי ספק מתחרה. ואין טעם רב להתחכם על מטרות סופיות, כי ההיסטוריה אינה מורכבת ממטרות, אלא רק ממעשים קטנים, ועל כן כדאי לחשוב היטב על המעשים הקטנים.

שכבות אלה לא התרגשו מן הכשלון הצבאי בסואץ. אולם הן שמו לב לכך שהחלטת הפלישה לא היתה מחושבת עד הסוף, מטרותיה היו מבולבלות, וביצועה לקוי. החיילים טענו כי המדינאים לא נתנו להם להפציץ את ערי מצרים במידה מספקת, וקילקלו את העניין. המדינאים טענו שהחיילים ביזבו את הימים היקרים, תחת לפלוש מיד ללא הפצנות מיותרות.

ומאחר שראש הממשלה אחראי לכל, בתוקף תפקידו, ובמקרה זה אף החליט הוא עצמו את החלטת הגורלית, היה על סר אנתוני אידן להתפטר. הדבר נקבע בשכבות העליונות ללא רוגז, יותר מתוך צער. כי סר אנתוני היה בישמול. הוא היה הססן, שונא מלחמות,

כל בריטניה השתתפה בשמחת החיילים שחזרו מסואץ הביתה, ערב חג המולד. אולם גם בריטניה סובלת עדיין מהרגשת-הבושה על הכשלון הצבאי המחפיר בסואץ.

הביתה

פורטיסטיד לאנגלים הנסוגים, עת מסרו את העיר לכוחות או"ם. השנאה המצרי היא נחלת כל השכבות הנמוכות בבריטניה, הבדים לנייטיבס" אלה.

אין ספק שעבד אל-נאצר לא שוא את ישראל. ליטל מאמין כי בשנים הראשונות של שלטונו נטה להסדר כל שהוא עם ישראל. לא שלום כולל, כמובן, אולם אפשר היה להשיג הסדרים חלקיים. בשיחות פרטיות, הביע עבד אל-נאצר לא פעם רמזים בכיוון זה.

פיסן, ומומחה דווקא לעניני ערב. הוא החליט על פלישת-סואץ כרגע האחרון, בניגוד למצפוננו, מפני שהרגיש שעליו להוכיח את עצמו כאיש-מעשה. הוא שם את הכל על קלף אחד, והפסיד.

★ ★ ★

מחירה של בוכה

מיסטר ג'ון מידג'ליי, עורך האקונומיסט לעניני חוץ, קיבל אותי בלבביות מאופקת בחדרו. הוא כבן 50, ואפשר היה לתאר אותו כרכיבובל באחת הספינות של האדמירל דרייק, או כמנהל בנק סולידי מאד בפולימול. הוא תלה את מעילי בארון, על מקל, והצביע על כורסה נוחה.

מה השתנה? קודם כל, הקמת ברית בגדאד, שבאה לחתור תחת עמדתו האישית של עבד אל-נאצר בעולם הערבי. שנית, ההתקפה הישראלית הגדולה על עזה, לפני שנתיים. שני הדברים יחד המריצו את הדיקטטור ללכת בדרך חדשה, שהובילה לעסיקת הנשק הסובייטי וכל מה שקרה מאז.

מה היה עושה הוא אילו היה מנהל את הממשלה בישראל, והוטל עליו להשיג שלום עם הערבים?

מר ליטל אינו מאמין בצעדים דרמטיים. כיום כמעט ואין מה לעשות. העצבים מגורים מדי. מה שדרוש לישראל זה שקט, תקופה ארוכה של שקט. על כל הצדדים קודם כל להירגע, כי כל עוד הכל נרגשים, לא יכול לחול שום שיפור.

לכן יש להימנע מפעולות-תגמול, שממילא אינן מועילות במאומה ורק מחשמלות את האוירה. יש לעשות מעשים קטנים המקדמים את אוירת השלום. אחרי שיחצר מצב-רוח נוח יותר במרחב, אפשר יהיה להשיג בהדרגה הסדרים משותפים בשטחים שונים, תחילה בעניינים קטנים ואחר-כך בעניינים חשובים יותר. אחרי תהליך ארוך וממושך, שיצריך סבלנות רבה ואורך-רוח, יחצר הרקע לשלום אמיתי.

★ ★ ★

רצה בבית-הסוהר

מיסטר ליטל הופתע מאד לשמוע כי קיימים בישראל חוגים החותרים לפעולות שלום, מזוכי השבועון הנפוץ ביותר בארץ דוגל ברעיון של איחוד שמי. כמו כל האנגלים המשכילים שדיברתי עמם, נצטירה במוחו תמונה של ישראל כארץ של אנשים קנאים לאומנים באופן קיצוני, החושבים כולם בדיוק איש כמו רעהו. "לישראל יש רק קול אחד, וכל הישראלים הם בועה אחת", אמר לא מכבר באחת מהרצאותיו חבר-הפרלמנט השמאלי ריצ'ארד קרוסמן, שהיה פעם אוהד מושבע של ישראל. כפי אדם בריטי היו משפטים אלה נגיפה שאין חריפה ממנה.

ממשלת ישראל עצמה עושה את-הכל כדי להגביר רושם זה. עתונאי בריטי חשוב, שביקר לא מכבר בארץ, אמר לי בהומור סלחני: "נציגי ממשלתך לקחו אותי כל יום לסיור מודרך. רמזתי להם שאיני רוצה להטריחם, שאני מוכן בהחלט לסייר לבד. אולם